

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

mw. M.E. Holst-Touber

BEL/OMB

Telefoonnummer +31235143591

touberm@noord-holland.nl

1 | 12

Verzenddatum

20 NOV. 2019

Kenmerk

1309449/ 1309475

**Betreft: PFAS - stand van zaken, achtergrondwaarden en
beleidsregel Noord-Holland**

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) zenden wij u de 'beleidsregel PFAS Noord-Holland 2019' toe. We hebben deze beleidsregel in onze vergadering van 19 november 2019 vastgesteld. Verder informeren wij u over de stand van zaken met betrekking tot het dossier PFAS¹ (poly- en perfluoralkylstoffen) en de achtergrondwaarden PFAS in Noord-Holland.

Uw kenmerk

Stand van zaken met betrekking tot het dossier PFAS

Tijdelijk handelingskader PFAS

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) heeft op 8 juli 2019 het tijdelijk handelingskader voor hergebruik van PFAS (poly- en perfluoralkylstoffen) -houdende grond en baggerspecie (verder: THK) aangeboden aan de Tweede Kamer. In het THK zijn regels voor grondverzet opgenomen. Het THK bevat realistische, op risico's gebaseerde normen voor grondverzet van PFAS houdende grond in woon- en industriegebieden (resp. 3 microgram per kilogram ($\mu\text{g/kg}$) PFOS (Perfluorooctaansulfonzuur) / 7 $\mu\text{g/kg}$ PFOA ((Perfluorooctaanzuur) / 3 $\mu\text{g/kg}$ GenX/ 3 $\mu\text{g/kg}$ overige PFAS). Het THK bevat voor landbouw- en natuurgebieden en voor baggerspecie een norm (0,1 $\mu\text{g/kg}$ voor elke PFAS), die gebaseerd is op de bepalingsgrens. De bepalingsgrens is de laagste concentratie waarbij PFAS gemeten kan worden. Deze norm blijkt in grote delen van Nederland overschreden te worden en leidt tot stagnatie en vertraging bij projecten.

Het THK biedt nadrukkelijk de ruimte aan vooral lokale overheden voor het vaststellen van specifiek beleid.

Het THK stelt geen regels voor bodemsanering. Daarvoor zijn Gedeputeerde Staten bevoegd gezag. De Wet bodembescherming en de

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk-nummer 34362354
Btw-nummer NL.0010.03.124.B.08

¹ PFAS is de naam van een brede stofgroep bestaande uit duizenden stoffen waarvan PFOS, PFOA en GenX de meest voorkomende zijn.

landelijke circulaire bodemsanering bieden ruimte aan Gedeputeerde Staten om specifiek beleid vast te stellen.

Gevolgen Noord-Holland door invoering tijdelijk handelingskader

In de provincie Noord-Holland ligt een aantal werken stil. Ook zijn er werken die vertraging oplopen. Verder leidt het THK tot extra handelingen (bijvoorbeeld opslag in depots, aanvullende analyses, etc.) met bijbehorende extra kosten. Het grondverzet is deels weer op gang gekomen door de normen uit het THK voor woon- en industriegebieden. De zeer lage norm in het THK voor landbouw- en natuurgebieden en voor bagger blokkeert echter veel grondverzet, omdat overal in het milieu (bodem en bagger) reeds hogere waarden aangetroffen worden.

Landelijke ontwikkelingen sinds invoering THK

Op 28 oktober 2019 heeft er een constructief bestuurlijk overleg plaatsgevonden tussen staatssecretaris Van Veldhoven (Infrastructuur & Waterstaat, nu minister Milieu & Wonen), gedeputeerde Adnan Tekin (trekker en voorzitter PFAS namens het Interprovinciaal Overleg (IPO)), de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG) en de Unie van Waterschappen (UvW) over de problematiek rond PFAS. De afspraken die zijn gemaakt geven bedrijven meer ruimte voor het verplaatsen van grond, zonder dat de gezondheid of het milieu in gevaar komt.

Een belangrijk resultaat van het overleg is dat de norm van 0,1 µg/kg PFAS voor de bodemklasse landbouw/natuur zal worden vervangen door een voorlopige landelijke achtergrondwaarde. De staatssecretaris heeft het RIVM opdracht gegeven om deze uiterlijk 1 december a.s. vast te stellen voor de meest relevante PFAS. Met de staatssecretaris is afgesproken dat provincies en gemeenten hun beschikbare data aanleveren, zodat het RIVM de voorlopige achtergrondwaarde kan vaststellen. Vanuit Noord-Holland hebben wij onze data aangeleverd.

Daarnaast zullen komende maand regionale (bestuurlijke) werkconferenties worden georganiseerd, zoals per brief op 29 oktober 2019 door de staatssecretaris is toegezegd aan de Tweede Kamer. Deze werkconferenties zijn erop gericht om voor concrete projecten in de regio te kijken wat de belemmeringen zijn en hoe die binnen de bestaande kaders kunnen worden opgelost. Het ministerie van IenW neemt de regie voor deze werkconferenties. Echter, samenwerking vanuit de regio is van belang en het ministerie heeft daarbij de hulp nodig van provincies om de overige problemen die regionaal spelen in beeld te brengen. Zoals het er nu naar uitziet zullen deze werkconferenties per provincie worden georganiseerd. In Noord-Holland zal deze plaatsvinden tijdens het bestuurlijk bodemberaad van 20 november 2019.

In het bestuurlijk overleg is na een terugblik op het proces tot het tijdelijk handelingskader voorts afgesproken om de komende periode als overheden nauw samen te zullen werken. Om hier concreet vorm aan te geven wordt een taskforce ingericht bestaande uit personen vanuit overheden (inclusief omgevingsdiensten) en bedrijfsleven, met de heer Hans van der Vlist als onafhankelijk voorzitter. De taskforce moet naast de PFAS problematiek bovenregionaal voor de korte termijn,

ook tot een advies komen voor de lange termijn hoe om te gaan met (potentieel) zeer zorgwekkende stoffen (verder: (p)ZZS).

Achtergrondwaardenonderzoek Noord-Holland

De norm om te bepalen of een bodem al dan niet verontreinigd is, is in Nederland voor veel stoffen gebaseerd op aangetroffen achtergrondwaarden (AW; landelijk aangeduid als AW2000) in niet door verontreinigingsbronnen belaste gebieden. Hiermee wordt bereikt dat in de gebieden waar alleen een diffuse achtergrondbelasting heeft plaatsgevonden, de grond als schoon beschouwd kan worden. Dit betekent ook dat hergebruik van grond geen beperkingen kent.

Voor PFAS zijn dergelijke achtergrondwaarden landelijk vooralsnog niet beschikbaar. Als provincie hebben wij daarom besloten zelf onderzoek te laten doen naar achtergrondwaarden PFAS in Noord-Holland.

Ernstige verontreiniging

De meest recente waarden voor ernstige verontreiniging zijn hoger dan de waarden in het verleden. Dit geldt vooral voor PFOS. Voor PFOS zijn risico's voor hogere organismen het meest kritisch. Doordat er sinds 2017 meer kennis bestaat over deze risico's, kunnen kleinere veiligheidsmarges gehanteerd worden bij het afleiden van risicogrenzen. Dit heeft dus geleid tot een duidelijke hogere waarde in de beleidsregel.

Zie voor meer informatie de uitgebreide memo in bijlage 1 over de stand van zaken met betrekking tot het dossier PFAS.

Beleidsregel PFAS Noord-Holland 2019

De ontwikkelingen die sinds het vaststellen van de beleidsregel in juli 2017 zich hebben voorgedaan, zoals het THK, en de nieuwe informatie die beschikbaar is gekomen, zoals achtergrondwaarden Noord-Holland, zijn de reden om de beleidsregel uit 2017 te vervangen door de beleidsregel PFAS Noord-Holland 2019.

De belangrijkste verschillen met de beleidsregel uit 2017 zijn:

1. Dat alleen op PFAS geanalyseerd moet worden wanneer sprake is van reële verdenking op het voorkomen van PFAS. Van reële verdenking is sprake bij bronlocaties zoals brandweeroefenlocaties, defensie terreinen.
2. Dat op basis van het achtergrondwaardenonderzoek PFOS en PFOA bepalend blijken te zijn in Noord-Holland van de hele PFAS groep.
3. Dat bij reële verdenking in beginsel alleen op PFOS en PFOA onderzocht hoeft te worden behalve als er aanleiding is om op andere PFAS te onderzoeken op basis van bijvoorbeeld productieproces.
4. De bepalingsgrens die gehanteerd werd als achtergrondwaarde voor grond van 0,1 µg/kg is vervangen door respectievelijk 1,5 µg/kg voor PFOS en 1,7 µg/kg voor PFOA. Deze waarden zijn gebaseerd op het hiervoor vermelde onderzoek naar

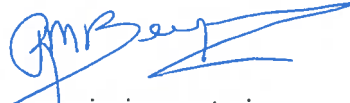
achtergrondwaarden in Noord-Holland. Voor overige PFAS kan de waarde voor PFOS gebruikt worden.

5. De bodem typecorrectie voor waarden in grond is aangepast, zodat deze nu gelijk is aan de correctie die in het THK wordt gehanteerd.
6. De waarden die aangegeven wanneer sprake is van ernstige verontreiniging zijn op basis van de meeste recente risicogrenzen van het RIVM aangepast voor grond. Dit betekent dat de waarde voor grond voor PFOS 110 µg/kg (was 8 µg/kg) en voor PFOA 1100 µg/kg (was 674 µg/kg) wordt.

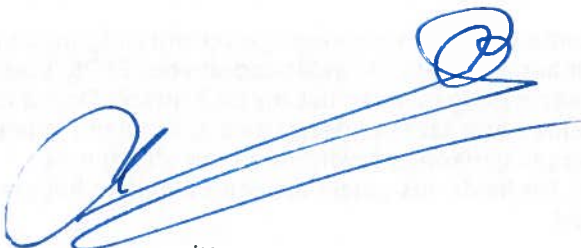
Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,



provinciesecretaris



voorzitter

1 bijlage(n)

- Toelichtende memo over de stand van zaken met betrekking tot het dossier PFAS



Postbus 3007 | 2001 DA Haarlem
Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Memo

Doel van de memo

Te informeren over de stand van zaken tijdelijk handelingskader PFOS (Perfluorooctasulfonzuur) /PFOA (Perfluorooctaanzuur) en GenX en de daaruit volgende landelijke ontwikkelingen op het dossier PFAS² (poly- en perfluoralkylstoffen) en de rol van provincie Noord-Holland op dit dossier.

Achtergrondinformatie

Wat zijn PFAS?

De afkorting PFAS staat voor poly- en perfluoralkylstoffen. Dit zijn door de mens gemaakte stoffen die van nature niet in het milieu voorkomen.

PFAS is de groepsnaam voor diverse stoffen waaronder GenX, PFOS en PFOA. Deze geperfluoreerde verbindingen zijn stoffen die in het verleden gedurende ongeveer 50 jaar werden toegepast in de productie van onder andere teflon – een materiaal dat onder andere werd gebruikt als anti-aanbaklaag in pannen – en in talloze andere producten zoals textiel, tapijt, verf en blusschuim. Inmiddels zijn de meeste toepassingen verboden.

Dankzij de productie, incidenten en het gebruik van deze producten zijn PFAS stoffen via lucht en water in de bodem terechtgekomen en verspreid. PFAS zitten nu onder andere in de bodem, in bagger en in het oppervlaktewater.

PFAS stoffen worden in de natuur niet afgebroken en kunnen zich ophopen in de voedselketen. Veel hogere concentraties aan PFAS dan opgenomen in het tijdelijk handelingskader kunnen leiden tot humane of ecologische risico's. Hoge risico's van PFAS worden alleen bij

² PFAS is de naam van een brede stofgroep bestaande uit duizenden stoffen waarvan PFOS, PFOA en GenX de meest voorkomende zijn.

bronlocaties, zoals oefenlocaties van de brandweer en defensie terreinen, aangetroffen.

(Potentieel) Zeer Zorgwekkende Stoffen en Tijdelijk handelingskader

De staatssecretaris van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (verder: IenW) heeft in een brief aan de Kamer van 11 december 2018 aangegeven regie te willen nemen ten aanzien van (Potentieel) Zeer Zorgwekkende Stoffen ((P)ZZS). De invulling van deze regie kan per stof verschillen. Op de hele korte termijn was de aanpak erop gericht om de stagnatie die optreedt in het grondverzet en de toepassing van baggerspecie ten gevolge van PFAS op te lossen. Daarvoor heeft het ministerie een versnelde aanpak gevolgd om te komen tot een THK voor PFOA, PFOS en GenX. Op 23 juli 2019 is richting provincies, gemeenten en waterschappen een brief verstuurd over het THK van PFAS houdende grond en baggerspecie. Hierin wordt het THK dat 8 juli 2019 door de staatssecretaris Van Veldhoven is verstuurd aan de Tweede Kamer aangeboden aan de bevoegde gezagen.

Het doel van het THK is onnodige stagnatie in het grond- en baggerspecieverzet op te lossen en tegelijkertijd de problematiek niet te vergroten en risico's voor mens en ecologie te vermijden. In het THK PFAS worden voorlopige toepassingsnormen voor grondverzet geïntroduceerd voor hergebruik van PFAS-houdende grond en baggerspecie. Deze normen (resp. 3 µg/kg PFOS / 7 µg/kg PFOA / 3 µg/kg GenX / 3 µg/kg overige PFAS) zijn voor woon- en industriegebieden gebaseerd op een advies van RIVM over risicogrenzen voor PFOS, PFOA en GenX. Het THK bevat voor landbouw- en natuurgebieden en voor baggerspecie echter een norm (0,1 µg /kg voor elke PFAS), die gebaseerd is op het detectieniveau. Het detectieniveau is de laagste concentratie waarbij PFAS gemeten kan worden.

Dit THK wordt gezien als een eerste stap om meer grip te krijgen op de problematiek en om te komen tot een definitief handelingskader. De wetenschappelijke onderzoeken lopen door tot het derde kwartaal 2020 om te komen tot een definitief handelingskader. Eind 2020 wordt op zijn vroegst een definitief handelingskader verwacht.

Bevoegdheden provincie Noord-Holland.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland zijn bevoegd gezag in het kader van de Wet bodembescherming (Wbb) voor bodemsaneringen. Gedeputeerde Staten bepalen of een bodemverontreiniging met PFAS risico's voor mens en milieu oplevert, die sanering noodzakelijk maken. In de praktijk blijkt dit overigens maar zelden het geval. Meestal is er sprake van lichte bodemverontreiniging. Gemeenten zijn in dat geval bevoegd gezag voor grondverzet.

De provincie ervaart problemen met grondverzet in projecten op het gebied van m.n. infrastructuur, bagger en natuur. Het THK stelt hiervoor namelijk niet haalbare normen, en veel gemeenten hebben nog geen hergebruik beleid voor grondverzet.

De provincie is in het kader van het storten van met PFAS verontreinigde grond bevoegd gezag voor de vergunningverlening, toezicht en handhaving voor beide stortplaatsen in Noord-Holland.



Provincies zijn verantwoordelijk voor al het grondwater (na inwerking treden van de Ow 2021). Aangezien PFAS mobiele stoffen zijn, treedt verspreiding op richting het grondwater. Het RIVM doet nog onderzoek naar de mobiliteit van deze stoffen en de verspreiding richting grondwater. Vanwege de mobiliteit van deze stofgroep moet bezien worden of wel aan Kader Richtlijn Water-doelstellingen kan worden voldaan.

Noord-Holland is namens IPO zowel ambtelijk als bestuurlijk gemandateerd voor het PFAS dossier als gesprekspartners van het ministerie m.b.t. het THK en definitief handelingskader.

Acties Noord-Holland op provinciaal en landelijk niveau

Als provincie zijn wij al een aantal jaren bezig met het onderwerp, met name door het blusschuim incident in 2008 rond Schiphol. In juli 2008 was er een incident waarbij blusschuim met PFOS is vrijgekomen. Hiervoor hebben bodemonderzoeken plaatsgevonden naar locaties op en rondom Schiphol waar (potentieel) ontwikkelingen plaatsvinden zoals de HOV-busbaan.

Noord-Holland heeft in het verleden mede namens collega overheden, gemeenten en waterschap, het ministerie tweemaal (in 2013 en 2018) per bestuurlijke brief verzocht over te gaan tot het vaststellen van landelijk beleid. Naar aanleiding van de brief van 2013 heeft het ministerie in een overleg laten weten dat zij niet tot het vaststellen van landelijk beleid over te willen gaan, omdat zij PFAS als een lokaal, dan wel regionaal probleem, beschouwen.

De provincie heeft daarop het initiatief genomen het RIVM zelf te vragen risicogrensgrenzen af te leiden. In 2017 heeft de provincie besloten zelf een beleidsregel vast te stellen voor bodemsanering, het deel van de problematiek waarvoor zij bevoegd is. Daarnaast heeft zij gemeenten en waterschappen aangespoord om - binnen hun bevoegdheid - ook zelf beleid vast te stellen. Een aantal gemeenten (Haarlemmermeer als eerste) waar de problematiek het meest nijpend was heeft vervolgens beleid voor grondverzet opgesteld. Het Hoogheemraadschap van Rijnland heeft beleid voor waterbodems opgesteld.

In 2018 heeft Noord-Holland het ministerie geïnformeerd over het vastgesteld beleid van de provincie en medeoverheden en opnieuw verzocht om landelijk beleid, aangezien de problematiek op (inter)nationaal niveau speelt. Ook heeft Noord-Holland ervoor gezorgd dat het IPO per brief het ministerie een verzoek om landelijk beleid vast te stellen heeft gedaan.

De omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied heeft samen met de gemeenten in haar gebied en de provincie de basis gelegd voor een gezamenlijke bodemkwaliteitskaart, die de betreffende gemeenten binnenkort vast kunnen stellen.

In zowel ambtelijk als de bestuurlijke bodemberaden wordt het thema PFAS al een aantal jaren met gemeenten en omgevingsdiensten in Noord-Holland besproken.

Signalen Noord-Holland.

Vanwege de vele media³ aandacht over de gevolgen van het THK hebben wij navraag gedaan in Noord-Holland. In genoemde artikelen wordt gesproken van een kostenpost door PFAS en het stilliggen van projecten. Op 30 oktober jl. is door bouwend Nederland gedemonstreerd tegen PAS en PFAS. Geconcludeerd kan worden dat er werken stilliggen dan wel vertraging oplopen. Verder leidt het THK tot extra handelingen zoals opslag in depots, aanvullende analyses etc., met bijbehorende extra kosten.

Signalen overige provincies

De signalen die wij aanvullend ontvangen vanuit andere provincies op het THK PFAS zijn de volgende:

- Er zijn bepaalde provincies waar verwerkers geen grond aannemen met PFAS boven de 0,1 µg/kg.
- Deze norm van 0,1 µg/kg blijkt overal in Nederland overschreden te worden en leidt tot stagnatie en vertraging bij projecten.
- De reden om geen PFAS houdende grond aan te nemen heeft te maken met de strenge lozingsnormen vanuit de waterkwaliteitsbeheerders en onduidelijkheid over het THK.
- Stortplaatsen accepteren geen PFAS-grond vanwege het feit dat de vergunningen niet toereikend zijn dan wel dat de lozingsnormen te streng zijn. Afvalzorg accepteert wel PFAS verontreinigde grond conform vergunning.
- Te veel PFAS-verbindingen die moeten worden gemeten.
- Gebrekkige communicatielijn vanuit het Rijk.
- De gemeente Amersfoort heeft voor een maatregel gekozen. Als toe te passen grond met minder dan 1,0 µg/kg PFAS mag binnen de gemeente overal worden toegepast. De gemeente heeft hiermee zelf gekozen om een achtergrondwaarde te hanteren.
- De gemeente Helmond heeft een bodemkwaliteitskaart opgesteld op basis van gedegen metingen in onder meer grond, grondwater en baggerspecie. Zij waren hier toe genoodzaakt, omdat de gemeente met PFAS in 2018 is

³ Enkele voorbeelden van berichtgeving:

<https://nos.nl/artikel/2306925-na-boeren-gaan-ook-bouwers-baggersaars-en-grondverzetters-naar-den-haag.html>
<https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/extra-klap-bouw-handel-in-grond-en-slib-vrijwel-lamgelegd~bdd8c14a/?referer=https%3A%2F%2Fwww.bing.com%2Fsearch%3Fq%3DPFAS%2Bvolkskrant%26src%3DIE-SearchBox%26FORM%3DIESR3S;>
<https://www.trouw.nl/economie/pfas-misschien-wel-een-groter-probleem-dan-de-stikstofcrisis-voor-de-bouw~b610e784/?referer=https%3A%2F%2Fbodemnieuws.nl%2Fcms%2F22328-pfas-misschien-wel-een-groter-probleem-dan-de-stikstofcrisis-voor-de-bouw.html>

geconfronteerd vanwege een bronlocatie. Door het vaststellen van een bodemkwaliteitskaart leidt grondverzet in Helmond niet tot problemen.

- Een aantal Twentse gemeenten heeft de norm voor toepassen van grond fors verhoogd naar 3,0 µg/kg PFAS.
- Voor de baggerspecie wordt versneld naar een oplossing gezocht door tijdelijke baggerdepots van het Rijk open te stellen voor de opslag van PFAS houdende baggerspecie.

Kernteam

Het ministerie van IenW heeft vanaf augustus 2019 een kernteam opgericht, waarin alle koepels (IPO, VNG, UvW) en VNO/NCW zijn vertegenwoordigd. Ambtelijk neemt Noord-Holland namens IPO deel aan het kernteam. Hierin worden de problemen landelijk besproken ten gevolge van het THK.

Bestuurlijk overleg

Op 28 oktober heeft er een constructief overleg plaatsgevonden tussen staatssecretaris Van Veldhoven en IPO, VNG en Unie van Waterschappen over de problematiek rond PFAS. Gedeputeerde Adnan Tekin is trekker en voorzitter PFAS van IPO. De afspraken die zijn gemaakt geven bedrijven meer ruimte voor het verplaatsen van grond, zonder dat gezondheid of het milieu in gevaar komt.

Een resultaat van het overleg is dat de norm van 0,1 µg/kg PFAS voor de bodemklasse landbouw/natuur zal worden vervangen door een voorlopige landelijke achtergrondwaarde. De staatssecretaris heeft het RIVM opdracht gegeven om deze uiterlijk 1 december a.s. vast te stellen voor de meest relevante PFAS op grond van gegevens aangeleverd door provincies en gemeenten. Met de staatssecretaris is afgesproken dat provincies en gemeenten hun data aanleveren, zodat het RIVM de voorlopige achtergrondwaarde kan vaststellen. Vanuit Noord-Holland hebben wij onze data aangeleverd.

Daarnaast zullen komende maand regionale (bestuurlijke) werkconferenties worden georganiseerd, zoals door de staatssecretaris is toegezegd aan de Tweede Kamer. Deze werkconferenties zijn erop gericht om voor concrete projecten in de regio te kijken wat de belemmeringen zijn en hoe die binnen de bestaande kaders kunnen worden opgelost. Het ministerie van IenW neemt de regio voor deze werkconferenties. Echter, commitment vanuit de regio is van belang en het ministerie heeft daarbij de hulp nodig van provincies om de overige problemen die regionaal spelen in beeld te brengen. Zoals het er nu naar uitziet zullen deze werkconferenties per provincie worden georganiseerd. Bij ons zal deze plaatsvinden tijdens het bestuurlijk bodemberaad van 20 november 2019.

In het bestuurlijk overleg is na een terugblik op het proces tot het tijdelijk handelingskader voorts afgesproken om de komende periode als overheden nauw te zullen samenwerken. Om hier concreet vorm aan te geven wordt een taskforce ingericht bestaande uit personen vanuit overheden (inclusief omgevingsdiensten) en bedrijfsleven, met de heer Van der Vlist als onafhankelijk voorzitter. De taskforce moet naast de PFAS problematiek bovenregionaal voor de korte termijn, ook tot een advies komen voor de lange termijn hoe om te gaan met (p)ZZS.

Toelichting op het bepalen van achtergrondwaarden PFAS in Noord-Holland

Beleidsregel PFOS en PFOA

De provincie Noord-Holland heeft op 11 juli 2017 een Beleidsregel PFOS en PFOA vastgesteld, die ook voor overige PFAS gehanteerd kan worden. De beleidsregel heeft betrekking op bodemsanering van met PFAS verontreinigde bodem (grond en grondwater). De provincie is hiervoor bevoegd gezag. De provincie heeft deze beleidsregel opgesteld, omdat er geen Rijksbeleid voor PFAS was, waardoor in de praktijk grote problemen ontstonden.

De beleidsregel bevat twee normen voor grond en grondwater:

- Een norm waarboven sprake is van ernstige verontreiniging en nader onderzoek naar risico's van bodemverontreiniging nodig is om te bepalen of bodemsanering noodzakelijk is. Deze norm is gebaseerd op risicogrenzen van het RIVM.
- Een norm op basis waarvan onderscheid gemaakt kan worden tussen wel en niet verontreinigde bodem. Deze norm is op advies van het RIVM gebaseerd op de bepalingsgrens. Voor grond is deze 0,1 µg/kg.

Waarom onderzoek naar de achtergrondwaarden?

De norm om te bepalen of een bodem al dan niet verontreinigd is, is in Nederland voor veel stoffen gebaseerd op aangetroffen achtergrondwaarden (AW; landelijk aangeduid als AW2000) in niet door verontreinigingsbronnen belaste gebieden. Hierbij wordt uitgegaan van de 95-percentiel van gemeten waarden in niet door bronnen belaste gebieden. Hiermee wordt bereikt dat in de gebieden waar alleen een diffuse achtergrondbelasting heeft plaatsgevonden, de grond als schoon beschouwd kan worden. Dit betekent ook dat hergebruik van grond geen beperkingen kent.

Voor PFAS waren dergelijke achtergrondwaarden voornamelijk niet beschikbaar. Daarom is de bepalingsgrens voor PFOS en PFOA gehanteerd in de beleidsregel van Noord-Holland uit 2017 en in het tijdelijk handelingskader. In de praktijk is echter gebleken dat vrijwel overal waar grond op PFAS geanalyseerd wordt, waarden boven de bepalingsgrens van 0,1 µg/kg worden aangetroffen. Dit leidt tot grote problemen en kosten in de uitvoering van projecten. Als provincie hebben wij daarom besloten zelf onderzoek te laten doen naar achtergrondwaarden PFAS in Noord-Holland.

Inmiddels heeft het ministerie besloten het RIVM te vragen voor 1 december 2019 een ad hoc achtergrondwaarde voor Nederland af te leiden ter vervangen van de bepalingsgrens van 0,1 µg/kg voor natuur en landbouw. De provincie heeft het RIVM haar resultaten beschikbaar gesteld om te gebruiken bij het bepalen van de landelijke ad hoc achtergrondwaarde.

Het ministerie onderkent in het tijdelijk handelingskader dat het voorkomen van PFAS lokaal en regionaal kan verschillen, en biedt lagere overheden nadrukkelijk de mogelijkheid zelf – in aanvulling op het tijdelijks handelingskader – specifiek beleid vast te stellen.

Onderzoeksresultaten achtergrondwaarden PFAS in Noord-Holland

Verspreid over de provincie zijn 100 locaties onderzocht, waarvoor zover dit op basis van de huidige kennis en informatie kon worden nagegaan geen beïnvloeding vanuit bronlocaties met PFAS heeft plaatsgevonden. In het onderzoek is onderscheid gemaakt tussen 3 bodemlagen: 0 – 10 cm, 10 – 50 cm en 50 – 100 cm.

De belangrijkste resultaten uit dit onderzoek zijn:

- PFOS en PFOA komen vrijwel overal voor. De aangetroffen waarden zijn duidelijk hoger dan de bepalingsgrens van 0,1 µg/kg, maar duidelijk lager dan door het RIVM bepaalde risicogrenzen voor PFOS/PFOA (respectievelijk 3 en 7 µg/kg).
- Andere PFAS komen zelden voor, en als er andere PFAS voorkomen is dit altijd in combinatie met PFOS en/of PFOA en in lagere waarden dan PFOS en/of PFOA.
- GenX wordt niet aangetroffen in Noord-Holland.
- Waarden nemen af met de diepte.
- De onderzoekslocaties kunnen in drie categorieën ingedeeld worden: landbouw, natuur en overig. De verschillen in waarden tussen de drie categorieën zijn beperkt en geen reden om onderscheid in achtergrondwaarden per categorie te maken. Er lijkt sprake te zijn van iets hogere waarden in natuurgebieden dan in de andere categorieën. Dit kan mogelijk verklaard worden doordat de bodem in deze gebieden minder verstoord wordt en depositie uit de lucht langer in de bovenste laag aanwezig blijft.
- Aan de kust worden iets hogere gehalten aan PFOS aangetroffen dan elders in de provincie, maar gezien de geringe verschillen vormt dit geen aanleiding om onderscheid in achtergrondwaarden te maken.

In onderstaande tabel zijn de aangetroffen waarden voor PFOS en PFOA weergegeven. Andere PFAS worden onvoldoende vaak aangetroffen voor bepaling van een achtergrondwaarde.

Diepte	Achtergrondwaarde PFOS (95-percentiel)	Achtergrondwaarde PFOA (95-percentiel)
0 – 10 cm	PFOS 2,3 µg/kg	PFOA 2,3 µg/kg
0 – 50 cm	PFOS 1,5 µg/kg	PFOA 1,7 µg/kg

0 - 100 cm	PFOS 1,1 µg/kg	PFOA 1,1 µg/kg

Aanpassing beleidsregel

De achtergrondwaarden zijn verwerkt in de beleidsregel PFAS 2019 van de provincie Noord-Holland. Dit is gebeurt in afstemming met het RIVM.

Gekozen is voor een achtergrondhalte gebaseerd op de laag 0 - 50 cm. Hiermee wordt aansluiting gezocht bij de systematiek van het RIVM voor het bepalen van een landelijke ad hoc achtergrondwaarde. Naar verwachting zal een landelijke achtergrondwaarde lager uitkomen, omdat in het oosten van het land lagere waarden worden aangetroffen dan in het westen en de ad hoc waarde voor heel Nederland voldoende representatief dient te zijn.

Het is echter gerechtvaardigd dat een gehalte voor Noord-Holland hoger is omdat:

1. De gekozen aanpak om te komen tot een achtergrondwaarde aansluit bij de landelijke systematiek van het RIVM.
2. Het voorliggend onderzoek een betrouwbaar beeld biedt van de achtergrondwaarden PFOS en PFOA in Noord-Holland.
3. De Wbb en het tijdelijke handelingskader juist de ruimte biedt voor lokaal en regionaal beleid.

Ernstige verontreiniging

De waarde voor PFOA is gebaseerd op risico's voor de mens. Deze zijn voor PFOA kritischer dan risico's voor ecosystemen. Voor PFOA is de verhoging op basis van de meeste recente inzichten beperkt. Overschrijdingen van de huidige waarde van 8 µg/kg voor ernstige verontreiniging in Noord-Holland komen voor PFOS met enige regelmaat voor. Het aantal overschrijdingen van de nieuwe waarde van 110 µg/kg zal naar verwachting lager zijn. Overschrijdingen van de huidige waarde voor PFOA van 674 µg/kg werden niet aangetroffen. Dit zal voor de nieuwe waarde van 1100 µg/kg niet anders zijn. Gemeenten hebben de mogelijkheid beleid voor hergebruik van grond vast te stellen tot maximaal de waarde voor ernstige verontreiniging. De verhoging van de waarden betekent dat de ruimte voor gemeentelijk hergebruiksbeleid toeneemt.

Voor grondwater heeft het RIVM nog geen nieuwe risicogrenzen vastgelegd en zijn de waarden uit de beleidsregel uit 2017 voor ernstige verontreiniging ongewijzigd (PFOS 4,7 µg/l; PFOA 0,39 µg/l).